

Има ли у Србији елите? Увек постоји елита у функционалном смислу. То су они који држе кључне положаје у политици, економији и култури – људи на врху друштва.

Али, постоји и други, нормативни појам елите, по коме у елиту спадају најбољи у својим професијама, при чему они – да би били елита, а не само добри стручњаци – морају да буду морални и сазнајни врх заједнице. То значи да ти људи морају озбиљно да брину о својој заједници. Прво, да добро разумеју свет у коме живе, како не би донели погрешне одлуке, важне за судбину своје заједнице. И друго, да буду спремни да се ангажују – да не кажем да се жртвују – како би унапредили заједницу до које им је стало.

Невоља са српским друштвом је, по мишљењу многих, а и ја бих се са тим сложио, постојање знатног раскорака између тако схваћене нормативне елите, и оне фактичке, функционалне елите која управља Србијом. Овдашња фактичка елита, наиме – политичка, економска и културна, великим делом заправо је *колонијална*. Она слабо прикрива да презире свој народ и да радо учествује у његовом оробљавању и експлоатацији.

За мене је карактеристичан случај директорке Културног центра Београда која је, пошто је смењена са функције, за „Слободну Европу“ [водила дневник](#) у коме је, као реакцију на своју смену, записала реченицу која дословце гласи: „Колико је ова земља одвратна“!

Пазите, реч је о особи која припада функционалној елити Србије, пошто обавља врло

важну јавну дужност за српску културу. Она је на ту функцију дошла на основу једне политичке констелације. Када се та констелација променила, она је без тог положаја остала. И сада она, као дужносник једног народа, једне земље, као неко ко је располагао буџетом од стотина хиљада евра добијеног од пореза који је убиран од тог истог народа и од те исте земље, даје изјаву за радио станицу коју је основала и финансира влада једне друге земље – и то, пазите, оне која је данас, за сваког ко има макар елементарног знања и морала, центар светског система доминације и експлоатације. И у тој изјави каже оно што заправо стварно мисли и осећа – не само она, већ највећи део те београдске, кругодвојкашке елите, која мисли да је рођена за то да је овај народ плаћа, а она да га јаше, грди и презире: „Колико је ова земља одвратна!“

Ето то Вам је истинска несрећа овог друштва: да њим управља елита која га се суштински гади, и која га, зато, са радошћу мрцвари и експлоатише!

Наша политичка и економска елита има, наравно, нешто већу самоконтролу од наречене директорке. Она се чува да каже оно што збиља мисли, а што је нашој директорки, у тренутку повређене сујете, просто излетело. Али, свака пажљивија анализа политичког дискурса фактичке елите српског друштва јамачно би показала да и она мисли исто што што и госпођа директорка: „Колико је ова земља одвратна!“

Наравно, и они који су се заклињали у овај народ такође су умели, у протеклим деценијама, и те како да га оробљавају и мрцваре. Али, код њих је раскорак између речи и дела макар био белодан, па сте увек могли да их осудите пред заједницом.

Али, овај доминантни, аутошовинистички менталитет наше фактичке елите много је погубнији него лицемерје ранијих култур-патриота и полит-патриота. Ови садашњи се, наима, утркују ко ће се маћехинскије односити према сопственој заједници, и ко ће бити услужнији према сваком страном интересу – политичком, економском и културном, ма колико он био на уштрб истинских интереса овог народа.

Шта мислите, у чијем је интересу да се број ђака по наставнику у Србији одређује према нормама Светске банке, а не према нормама ефикасног и темељног образовања? У чијем је интересу да наша законска регулатива фактички фаворизује издаваче уџбеника у страном власништву, и, исто тако, електронске и штампане медије које контролишу странци? У чијем је интересу да држава Србија одједном више „нема пара“ за *Летопис Матице српске*

или Српску књижевну задругу, али има колико год да треба за
Е-новине
и ЛГБТ НВО?

И шта мислите, ко је бесрамно изјавио, уредник ког гласила и ког статуса ког Министарства културе и информисања – „Одвратан ми је, одвратан овај народ!“? Да ли је то можда главни уредник *Летописа Матице српске*, за који изненада више нема пара у буџету државе Србије? Или је то можда изјавио главни уредник *Е-новина*, за које се, одједном, налази новац у државном буџету?

Е па то Вам је слика и прилика не само наше културне политике, већ и наше фактичке елите. Негуј снобовски елитизам према свом друштву, према његовим аутентичним вредностима, према његовим истинским културним ствараоцима; говори о свом народу као о „прљавом“ и „лењом“, а о његовој традицији као „ауторитарној“ и чак „фашистичкој“; истовремено, негуј лакејску сервилност према свему што долази из Брисела или Вашингтона, према сваком тамошњем чиновнику или уметничком медиокритету, према сваком колонијалном или антисрпском интересу; и добићеш брзо какву лепу институционалну синекуру, какво набрекло државно виме које ће те хранити *ad infinitum*

Али, покажи само мало интереса за истинску баштину свог народа или за аутентичне ствараоце српске културе; сети се демократских традиција српског народа, његовог културног узлета 1903-1914, привлачне снаге његових вредности која је у српски културни корпус „усисала“ једног Андрића, Куленовића, Попу или Кустурицу; покажи само мало разумевања за одржавање „изван тржишно-комерцијалних услова“ стогодишњих националних институција, попут *Летописа* и СКЗ; „излани“ се у неком друштву да ти се допада проза Горана Петровића, Радована Белог Марковића, Миће Данојлића, или пак сликарство Милоша Шобајића; и ти си институционално „мртав“ за све пројекте, грантове и синекуре наше државе.

Да, наш суштински проблем је у елити колонијалног менталитета. И док тај проблем не решимо, никакво „отварање поглавља“, никаква „реформа институција и менталитета“ не може да овој земљи и овом народу донесе ни најмањи добитак, ни у политици, ни у економији, а нарочито не у култури.